

Nr 26.

Ankom till riksdagens kansli den 31 mars 1936 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av vissa framställningar rörande understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar rörande understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.

Beträffande utredningen i de ärenden, som behandlas i utlåtandet, får utskottet, i den mån redogörelse i det följande ej lämnas, hänvisa till vederbörande propositioner och motioner.

A. Anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

I. Justitiedepartementet.

1:o.

F. d. vaktkonstapeln N. Larssons dotter Anna Matilda Larsson. I motion II: 259 hemställer herr *Björklund*, »att riksdagen ville besluta tilldela Anna Larsson, dotter till f. vaktkonstapeln i Ängelholm, Nils Larsson, ett årligt understöd av 300 kronor, att utgå från och med den 1 januari 1936 under hennes återstående livstid».

Till stöd för sitt yrkande anför motionären följande:

»Under åren 1930—33 erhöll fröken Anna Larsson i Ängelholm ett årligt understöd av 300 kronor om året såsom pension efter sin den 14 januari 1930 avlidne fader, f. vaktkonstapeln vid kronohäktet i Ängelholm, Nils Larsson, som efter 38-årig tjänstetid inom fångvården avgick med pension den 31 maj 1910. Av skäl, som för Anna Larsson äro okända, indrogs understödet från och med år 1934.

År 1887 avled Nils Larssons hustru, efterlämnande åtta barn, av vilka ovensagda Anna Larsson, då 12 år gammal, var det äldsta. Efter någon hjälp i hemmet de första tvenne åren efter moderns död, fick Anna Larsson övertaga vården av hem och syskon. Så fort sig göra lät lämnade syskonen hemmet för att skaffa sig förvärvsarbete, under det att Anna Larsson alltjämt nödgades stanna hemma för att ombesörja vårdsnaden av sin fader, varmed hon fortsatte tills han år 1930 avled.

På grund av ekonomiska skäl har Anna Larsson under de många år, hon

handhaft vårdnaden om hem, fader och syskon, ej kunnat erhålla någon lön och således ej heller kunnat spara något för ålderns dagar.

Det torde förtjäna omnämnas, att Nils Larsson, trots hustruns tidiga död, under alla åren fullgjorde sina inbetalningar till änke- och pupillkassa.

Anna Larsson, nu över 60 år gammal, som kan sägas ha helt offrat sin framtid i sin faders och sina syskons intresse, ser sig nu på ålderns dagar försatt i ekonomisk misär. Bouppteckningen efter fadern utvisar ej någon behållning, och då hennes hälsotillstånd är klen, inses lätt, att framtiden för Anna Larsson ter sig synnerligen mörk. Det kan med hänsyn tagen till den livsgärning, som hon utfört, anses motiverat, att det understöd, som utbetalades till henne under åren 1930—33, fått äga fortbestånd under hennes återstående livstid.»

Såsom i motionen framhålles, tillerkändes Larsson efter särskilda framställningar av Kungl. Maj:t under vart och ett av åren 1930—1933 ett tillfälligt understöd av 300 kronor, att utgå från det under riksstatens andra huvudtitel uppförda anslaget till extra utgifter. Å ifrågavarande understöd utgick ej dyrtidstillägg. Framställningar om ytterligare understöd hava av Kungl. Maj:t lämnats utan bifall.

I utlåtande den 26 maj 1934 över en av dessa framställningar framhöll statskontoret, att, såvitt ämbetsverket hade sig bekant, det dittills icke förekommit att genom beslut av riksdagen eller eljest pension av statsmedel beviljats sådant barn efter avliden statstjänsteman, som uppnått tjuuguett års ålder. Då statskontoret icke vore berett att förorda en utvidgning av statens medverkan i avseende å familjepensionering till detta nya område, såge sig statskontoret nödsakat avstyrka bifall till den gjorda framställningen.

Utskottet.

Även om, såsom statskontoret framhållit, det tidigare icke förekommit, att riksdagen beviljat pension av statsmedel åt sådant barn efter avliden statstjänsteman, som uppnått tjuuguett års ålder, torde enligt utskottets mening ett bifall till den nu föreliggande motionen icke kunna befaras medföra några icke önskvärda konsekvenser. Såsom av motionen framgår föreligga i förevarande fall alldeles särskilda omständigheter, vartill kommer, att Kungl. Maj:t under fyra år i följd funnit sig böra tillerkänna Larsson ett årligt understöd å 300 kronor. Under sådana förhållanden vill utskottet icke motsätta sig det i motionen framställda yrkandet, att Larsson skulle tilldelas ett årligt understöd från och med den 1 januari 1936 under hennes återstående livstid till samma belopp, som tidigare utgått till henne.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 259, må medgiva, att avlidne f. d. vaktkonstapeln Nils Larssons dotter Anna Matilda Larsson må från och med den 1 januari 1936 under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära ett årligt understöd av 300 kronor, varå dyrtidstillägg ej må utgå.

II. Försvarsdepartementet.

2:o.

Löjtnanten i Göta livgarde J. G. Efvergrens änka. I en den 28 februari 1936 dagtecknad proposition nr 113 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att löjtnanten i Göta livgarde J. G. Efvergrens änka Ulla Efvergren, född Ekström, må, räknat från och med den 1 augusti 1935, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, utöver henne författningsenligt tillkommande livränta, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 756 kronor, varå dyrtidstillägg ej må utgå.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Efvergren, som från och med den 4 maj 1933 tjänstgjorde vid flygvapnet, avled den 10 juli 1935 vid haveri under en honom anbefalld övningsflygning, att Efvergren, som var född den 1 juni 1907 och kom i krigstjänst den 15 juni 1927, vid sin död ännu icke erhållit fullmaktsbeställning vid krigsmakten, att verkställd utredning givit vid handen, att Efvergren icke haft någon skuld till förenämnda haveri, utan att detta föranletts av materialfel, att Efvergren såsom surnummerär officer vid armén vid sitt frånfälle icke var delägare i arméns nya änke- och pupillkassa, varför hans änka och dotter icke äro berättigade att från kassan uppbära pension, att bouppteckningen efter Efvergren utvisar en brist av 1,559 kronor 61 öre samt att riksförsäkringsanstalten genom beslut den 29 oktober 1935 jämlikt bestämmelserna i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete tillerkänt änkan Efvergren, född den 28 juli 1913, en årlig livränta å 750 kronor, att utgå från och med den 11 juli 1935, så länge hon lever ogift, samt dottern en årlig livränta å 500 kronor, att utgå från och med den 11 augusti 1935 till dess barnet uppnått 16 års ålder.

Statskontoret har i ärendet anfört bland annat följande:

Då löjtnanten Efvergren avlidit under förhållanden likartade med dem, som tidigare föranlett riksdagen att bevilja tilläggspension åt efterlevande till genom olyckshändelse under flygtjänstgöring omkomna familjeförsörjare, funne statskontoret intet att erinra mot att en liknande förmån utverkades jämväl i förevarande fall. Pensionen syntes statskontoret böra bestämmas till sådant belopp, att sammanlagda förmånen av den till henne från riksförsäkringsanstalten utgående livräntan och pensionen uppginge till 1,500 kronor, eller sålunda till 750 kronor, vilket belopp för vinnande av med tolv jämnt delbart tal torde böra avrundas till 756 kronor.

Under åberopande av vad statskontoret anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

3:o.

Konstruktören J. H. Westerlunds änka. I en den 6 mars 1936 dagtecknad proposition nr 199 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att konstruktören å arméförvaltningens fortifikationsdepartements kasernbyrå, ingenjören Johan Hugo Westerlunds änka Hilma Amalia Westerlund, född Gustafsson, må från och med den 1 september 1935 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 600 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Westerlund var född den 5 augusti 1878 och avled den 21 augusti 1935;

att han innehade anställning såsom konstruktör å arméförvaltningens fortifikationsdepartements kasernbyrå under tiden 17 oktober 1916—9 juni 1919 och 27 december 1920—21 augusti 1935 samt såsom extra ritare å vattenfallsstyrelsens byggnadsbyrå under tiden 12 juni 1919—4 december 1920;

att hans sammanlagda anställningstid i statens tjänst således uppgick till omkring 18 år 9 månader;

att hans avlöningsförmåner — dyrtidstillägg oberäknat — utgjorde under åren 1925—1933 i medeltal omkring 5,370 kronor för år samt från och med den 1 mars 1934 6,004 kronor för år;

att Westerlund vid sin död efterlämnade änkan Hilma Amalia Westerlund, född Gustafsson, vilken är född den 4 maj 1878, samt fyra myndiga barn;

att bouppteckningen efter Westerlund utvisar brist;

att änkefru Westerlund enligt läkarintyg på grund av kronisk ledgångsreumatism är oförmögen att försörja sig själv;

samt att av makarna Westerlunds barn ett ännu går i skola och de övriga innehava anställningar med löner av respektive 175, 110 och 100 kronor i månaden.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

4:o.

Daglönaren K. F. R. Svenssons änka. I motion I: 48 hemställer herr Bäcklund, »att riksdagen må medgiva, att änkan Hilma Ulrika Svensson erhåller sådan förhöjning av det nu utgående årliga underhållet å 384 kronor, att detta från och med den 1 januari 1936 må utgå med 600 kronor per år».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Knut Fredrik Rudolf Svensson var född den 15 mars 1874 och avled
den 12 december 1930;

att han tjänstgjorde vid flottans sjömanskår under tiden 1 maj 1891—14
mars 1901 samt såsom daglönare vid flottans varv i Stockholm under perio-
derna 16 mars 1901—5 augusti 1903 och 27 februari 1908—12 december
1930;

att han vid sitt frånfälle efterlämnade änkan Hilma Ulrika Svensson, född
Johansson, vilken är född den 27 maj 1872, och en dotter;

samt att änkefru Svensson varit anställd vid ammunitionsfabriken å Marie-
berg under perioderna 2 oktober 1892—4 april 1901 samt 12 augusti 1901—7
februari 1903 eller under sammanlagt nära 10 år.

Frågan om årligt understöd åt änkefru Svensson var i anledning av därom
väckt motion föremål för behandling av 1931 års riksdag. I sitt utlåtande
nr 29, punkten 4, anförde bankoutskottet, att understödsfrågan vore av den
art, att densamma borde hänskjutas till Kungl. Maj:ts prövning, vid vilken
prövning skälig hänsyn kunde förväntas komma att tagas till den omständig-
heten, att änkan själv under viss tid utfört arbete för statens räkning. I an-
slutning härtill hemställde utskottet, att motionen icke måtte till någon riks-
dagens åtgärd föranleda.

Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Sedan försvarsverkens civila personals förbund i en till Kungl. Maj:t ställd
skrift anhållit, att änkefru Svensson måtte komma i åtnjutande av pension
från och med den 1 januari 1931, och utlåtanden över ansökningen avgivits av
marinförvaltningen, som tillstyrkte ett årligt understöd av 444 kronor, och
av statskontoret, som förordade en pension å 384 kronor, tillerkände Kungl.
Maj:t genom beslut den 23 oktober 1931 änkefru Svensson från allmänna
indragningsstaten ett årligt understöd av 384 kronor från och med den 1
januari 1931 under hennes återstående livstid, så länge hon förbleve i sitt nu-
varande änkestånd.

I en den 15 maj 1935 dagtecknad, till Kungl. Maj:t ställd skrift anhöll ovan-
berörda personalförbund, att änkefru Svensson måtte komma i åtnjutande
av förhöjt understöd. Sedan såväl marinförvaltningen som statskontoret
i avgivna utlåtanden över ansökningen förklarar sig vidhålla sin tidigare ut-
talade uppfattning om understödsbeloppets storlek, fann Kungl. Maj:t ge-
nom beslut den 28 juni 1935 icke skäl bifalla ansökningen.

Utskottet ansluter sig till den av bankoutskottet år 1931 uttalade uppfatt-
ningen, att understödsbeloppet i förevarande fall bör bestämmas med hänsyn
tagen jämväl till den omständigheten, att änkefru Svensson själv under viss
tid — omkring 10 år — utfört arbete i statens tjänst. Enligt utskottets me-
ning synes understödet skäligen böra bestämmas till 444 kronor årligen, vil-
ket belopp tidigare i likartade fall beviljats av riksdagen. Då änkefru Svens-
son enligt beslut av Kungl. Maj:t är i åtnjutande av ett årligt understöd av

Utskottet.

384 kronor, vill utskottet föreslå, att riksdagen tillerkänner henne en förhöjning av understödet med 60 kronor om året.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion I: 48, må medgiva, att daglönaren vid flottans varv i Stockholm Knut Fredrik Rudolf Svenssons änka Hilma Ulrika Svensson, född Johansson, må — utöver det henne av Kungl. Maj:t tillerkända årliga understödet av 384 kronor — från och med den 1 januari 1936 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära ett årligt understöd av 60 kronor.

III. Socialdepartementet.

5:o.

Lappfogden R. Pappilas änka. I en den 6 mars 1936 dagtecknad proposition, nr 199, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 2 föreslagit riksdagen medgiva, att lappfogden Ragnar Pappilas änka Anna Ingeborg Pappila, född Jonsson, må från och med den 1 mars 1935 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 900 kronor, varvid skall iakttagas den henne genom Kungl. Maj:ts beslut den 3 maj 1935 ålagda återbetalningsskyldigheten.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Pappila var född den 27 april 1897 och avled den 21 februari 1935;

att han avlagt kansliexamen;

att han innehade förordnande såsom andre länsnotarie i Norrbottens län under tiden 13 november 1924—31 januari 1925, tjänstgjorde såsom biträde åt och vikarie för lappfogdarna i samma län under tiden 1 februari 1925—27 mars 1929 samt under tiden därefter intill sin död på förordnande uppehöll befattningen såsom lappfogde i Norrbottens läns norra distrikt;

att han såsom lappfogde åtnjöt arvode med 5,500 kronor för år samt, från och med den 1 januari 1935, provisoriskt avlöningstillägg med 500 kronor för år, med rätt till dyrtidstillägg å sålunda utgående avlöningsbelopp enligt för oregrerade verk gällande grunder;

att han vid sin död efterlämnade änkan Anna Ingeborg Pappila, född Jonsson, vilken är född den 15 februari 1891;

att bouppteckningen efter Pappila utvisade en brist av omkring 10,000 kronor;

att — enligt företett läkarintyg — änkefru Pappila på grund av sjukdom (kronisk hjärtsjukdom med emellanåt påkommande anfall av hjärtkramp,

ischias samt allmän ledinflammation) icke är i stånd att utföra ett egentligt, sammanhängande arbete ävensom att föga sannolikhet föreligger för att någon väsentligare förbättring i hälsotillståndet skall inträda;

samt att änkefru Pappila icke äger några anhöriga, som kunna bidra till hennes försörjning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

6:o.

T. f. landsfiskalen N. H. Lidmans barn. I punkten 3 av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att vart och ett av t. f. landsfiskalen Nils Harald Lidmans och hans efterlämnade änka Anna Kristina Lidmans, född Jansson, minderåriga barn Lars Staffan, Barbro Karin Helena och Hans Kaspar må från och med den 1 oktober 1935 till och med utgången av det kalenderår, varunder barnet uppnår 18 års ålder, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära ett årligt uppfostningsbidrag å 300 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Lidman var född den 1 april 1897 och avled den 21 september 1935;

att han, efter att under en tid av omkring 1 år 3 månader hava tjänstgjort såsom biträde å landsfiskalskontor, den 23 mars 1921 antogs till e. o. landskanslist hos länsstyrelsen i Västerbottens län;

att han efter tjänstgöring såsom e. o. landskanslist samt såsom extra och tillförordnad landsfiskal i olika distrikt — bland annat i Dikanäs distrikt under tiden från och med den 22 april 1926 intill utgången av juni månad 1929 — av länsstyrelsen i Västerbottens län förordnades att från och med den 1 juli 1929 tills vidare vara landsfiskal i Sorsele distrikt, med rättighet att, intill dess ny lönereglering för landsfiskaler trätt i kraft, åtnjuta samtliga med tjänsten förenade löneförmåner med undantag för ett belopp, motsvarande ordinarie innehavare av tjänsten åvilande avgift för egen pensionering;

att han innehade sist omförmälda förordnande intill sin död eller sammanlagt omkring 6 år 3 månader;

att han vid sin död efterlämnade änkan Anna Kristina Lidman, född Jansson, vilken är född den 24 juli 1894, och tre minderåriga barn, nämligen Lars Staffan, född den 13 juli 1930, Barbro Karin Helena, född den 9 juli 1932, och Hans Kaspar, född den 8 oktober 1934;

att behållningen i boet efter Lidman uppgick till omkring 6,000 kronor;

samt att änkefru Lidman sedan den 1 januari 1918 är ordinarie telegrafexpeditör och för närvarande åtnjuter lön enligt 12 lönegraden 15 löneklassen i gällande löneplan för ordinarie tjänstemän vid kommunikationsverken.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Såsom av utredningen framgår innehar änkefru Lidman, som är allenast 41 år gammal, anställning såsom ordinarie telegrafexpeditör. På grund härav har det syntts mig tveksamt, huruvida tillräckliga skäl föreligga för beredande av understöd åt Lidmans efterlevande. Emellertid vill jag med hänsyn till Lidmans jämförelsevis långvariga förordnanden såsom landsfiskal och till det hinder, som på grund av bestämmelserna i det i ärendet omförmälda cirkuläret den 5 december 1924 förelegat för Lidman att vinna ordinarie anställning, icke motsätta mig att, såsom myndigheterna ifrågasatt, dylikt understöd beviljas i form av uppfostringsbidrag åt makarna Lidmans tre minderåriga barn. Uppfostringsbidragen synas dock skäligen böra begränsas till 300 kronor för vart och ett av barnen.»

Under åberopande av vad departementschefen anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

7:o.

T. f. landsfiskalen K. A. S. Noréns änka. Under punkten 4 av samma proposition nr 199 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva

dels att t. f. landsfiskalen Karl Axel Sigurd Noréns änka Vera Margareta Norén, född Staaf, må från och med den 1 september 1935 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,500 kronor,

dels ock att makarna Noréns minderåriga son Bo Birger Sigurd må, därest änkefru Norén avlider eller ingår nytt äktenskap innan sonen uppnått 18 års ålder, från och med månaden näst efter dödsfallet eller äktenskapets ingående till och med utgången av det kalenderår, varunder han uppnår 18 års ålder, från samma anslag uppbära en årlig pension av 600 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Norén var född den 21 januari 1905 och avled den 11 augusti 1935 till följd av våld, för vilket han under tjänstutövning blivit utsatt;

att han den 1 maj 1925, efter föregående tjänstgöring å landsfiskalskontor och i länsstyrelse, antogs till extra ordinarie landskanslist vid länsstyrelsen i Gävleborgs län, varefter han förordnades den 29 oktober 1927 till extra landsfiskal i Bollnäs distrikt och den 28 mars 1931 att tillsvidare uppehålla landsfiskalstjänsten i Hille distrikt, vilken sistnämnda tjänst han bestred in- till sin död;

att Norén jämlikt bestämmelserna i reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa ej kunnat vinna delaktighet i nämnda kassa, enär han icke varit innehavare av ordinarie befattning;

att han vid sin död efterlämnade änkan Vera Margareta Norén, född Staaf, vilken är född den 4 juni 1905, samt makarnas son Bo Birger Sigurd, född den 27 november 1926;

samt att behållningen i boet efter Norén uppgick till omkring 400 kronor men att härutöver den avlidne efterlämnade livförsäkringar å tillhoppa 5,000 kronor, till vilka änkan och sonen insatts såsom förmånstagare.

I ärendet är vidare upplyst följande:

Av dombok, hållen å särskilt sammanträde med Gästriklands östra domsagas häradsrätt den 7 september 1935, framgår beträffande det Norén övergångna våldet bland annat följande. Vid förövande av olovligt tillgrepp blev skradderiarbetaren R. A. Häggblad från Remsle, Sollefteå, överraskad av flera personer, däribland Norén. Då Häggblad, som sökte fly, förföljdes av nämnda personer, avlossade han mot Norén under flykten, i uppenbar avsikt att förhindra Norén att upphinna honom, minst två pistolskott, av vilka ett träffade Norén och enligt läkarintyg förorsakade hans död.

Genom lagakraftvunnet utslag nämnda den 7 september 1935 dömdes Häggblad för uppsåtlig misshandel i hastigt mod å Norén, varav denne dödats, till långvarigt frihetsstraff. Genom utslaget förpliktades jämväl Häggblad att utgiva till Noréns dödsbodelägare gemensamt för begravningskostnader m. m. tillhoppa 949 kronor 85 öre samt till änkefru Norén för hennes underhåll under återstående livstid, så länge hon levde ogift, 200 kronor i månaden och till sonen för hans underhåll och uppfostran, tills han fyllt 18 år, 75 kronor i månaden, därvid båda underhållsbidragen skulle utgå från den 11 augusti 1935. Sedermera har emellertid gäldenären befunnits sakna utmättningsbara tillgångar till gäldande av ifrågavarande skadestånd eller någon del därav.

Riksförsäkringsanstalten har genom beslut den 25 september 1935, jämlikt bestämmelserna i lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete tillerkänt dels stärbhuset efter Norén begravningshjälp med 300 kronor, dels ock livräntor att utgå för tiden från och med den 12 augusti 1935 till änkan, så länge hon lever ogift, med 750 kronor, och till sonen, till dess han uppnått 16 års ålder, med 500 kronor för år räknat.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Såsom statskontoret erinrat, har riksdagen tidigare beviljat pension åt efterlevande efter befattningshavare, som dödats under tjänstutövning. Riksdagen uttalade i det av statskontoret åberopade fallet — vilket avsåg en ordinarie tjänsteman med författningens familjepensionsrätt — att den av riksdagen beviljade pensionen mindre borde anses såsom ett av oavvisligt behov påkallat understöd än såsom ett uttryck av det allmännas erkännande av det mod och den plikttrohet, som vederbörande vid utövning av sin tjänst ådagalagt. Av utredningen i det förevarande ärendet framgår, att Norén icke varit i tillfälle att grunda någon familjepensionsrätt samt att behållningen i boet efter honom varit obetydlig. Trots att Noréns efterlevande genom riksförsäkringsanstaltens beslut tillerkänts livräntor å tillhoppa 1,250 kronor för år, måste därför behov av understöd i detta fall anses föreligga. På grund härav och i betraktande av de omständigheter, under vilka Norén ljutit döden, finner jag billigheten bjuda, att Noréns efterlevande beredes ytterligare understöd utöver de ersättningsbelopp, som redan tillförsäkrats dem. I likhet med statskontoret anser jag, att ett dylikt understöd lämpligen bör få formen av en årlig pension åt änkefru Norén, att åtnjutas så länge hon lever ogift. Av riksförsäkringsanstaltens i ärendet avgivna utlåtande framgår, att beslut om pension icke kommer att medföra indragning av livränteförmänen. Vid sådant förhållande bör minskning ske i det pensionsbelopp, som eljest kunde ifrågakomma. Dock synes mig med hänsyn till omständigheterna i ärendet pensionsbeloppet böra så avvägas, att pensionen jämte den änkefru Norén tillkommande livräntan något överstiger det av statskontoret ifrågasatta totalbeloppet. Jag finner mig böra förorda,

att pensionen bestämmes till ett belopp av 1,500 kronor för år, att utgå från och med den 1 september 1935.

Enär enligt vad sålunda förordats särskild pension icke skulle utgå till makarna Noréns minderårige son, har jag ansett mig böra föreslå, att för den händelse änkefru Norén skulle avlida eller ingå nytt äktenskap, innan sonen uppnått 18 års ålder, sonen må från och med månaden näst efter dödsfallet eller äktenskapets ingående intill 18-årsåldern uppbära pension med förslagsvis 600 kronor för år.

I samband med beslut om pensionens utanordnande torde Kungl. Maj:t böra föreskriva, att änkefru Norén skall på staten överlåta den fordran gentemot Noréns baneman, som på grund av häradsrättens utslag tillkommer henne.»

Utskottet.

Även utskottet finner med hänsyn till de omständigheter, under vilka Norén ljutit döden, billigheten bjuda, att Noréns efterlevande beredas ytterligare understöd utöver de ersättningsbelopp, som redan tillförsäkrats dem. Det av Kungl. Maj:t härutinnan framlagda förslaget har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

IV. Kommunikationsdepartementet.

8:o.

Byråingenjören å extra stat J. O. Telanders änka. I en den 6 mars 1936 dagtecknad proposition nr 199 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 5 föreslagit riksdagen medgiva, att byråingenjören å extra stat hos byggnadsstyrelsen John Oskar Telanders änka Siri Wilhelmina Telanders, född Tranberg, må från och med den 1 april 1935 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 972 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Telanders var född den 19 juni 1881 och avled den 7 mars 1935;

att han sedan den 1 februari 1918 eller under något mer än 17 år var anställd hos byggnadsstyrelsen, intill den 23 oktober 1925 såsom extra ordinarie tjänsteman (assistent) med ett årligt arvode av 4,000 kronor samt från och med sistnämnda dag såsom byråingenjör å extra stat i lönegraden B 21, i vilken sistnämnda egenskap han från och med den 1 april 1927 åtnjöt avlöning enligt 23 löneklassen;

att han före sin anställning hos byggnadsstyrelsen under sammanlagt 5 år var anställd i Stockholms stads tjänst;

att Telanders vid sin död efterlämnade änkan Siri Wilhelmina Telanders,

född Tranberg, vilken är född den 1 juli 1884, samt adoptivdottern Gunvor Fanny, född den 27 december 1921;

att behållningen i boet efter Telander uppgick till omkring 1,700 kronor;

att änkefru Telander före sitt äktenskap under närmare 17 år varit anställd i statens järnvägars tjänst, därav såsom ordinarie kontorsskrivare under tiden från och med den 1 april 1908 till och med den 15 februari 1919, då hon på egen begäran erhöll avsked;

samt att änkefru Telander enligt för henne utfärdat läkarintyg på grund av allmän klenhet och nedsatta krafter är ur stånd att utföra arbete utöver det egna hemmets skötsel.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

9:o.

Järnvägsläkaren H. J. E. Larssons änka. I likalydande motionerna I: 107 av herr *Karlsson, Gottfrid*, och II: 342 av herr *Åqvist* jämte sex av andra kammarens övriga ledamöter hemställes, »att riksdagen må medgiva, att järnvägsläkaren Henrik Johan Emanuel Larssons änka Hildegard Maria Larsson, född Rhedin, må från och med den 1 januari 1936 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 800 kronor».

Till stöd för yrkandet anföres i motionerna följande:

»Den 18 november 1930 avled läkaren vid statens järnvägars huvudverkstad i Örebro Henrik Johan Emanuel Larsson.

Doktor Larsson, som var född den 22 november 1865, hade varit anställd såsom järnvägsläkare i Örebro sedan den 1 juni 1903. Jämsides med denna tjänst hade han dels från och med den 6 augusti 1909 uppehållit befattningen såsom fängelseläkare vid straffängelset i Örebro, dels ock sedan den 20 januari 1914 tjänstgjort såsom verkläkare för postpersonalen i samma stad. Under åren 1903—1918 var doktor Larsson dessutom tillförordnad och extra provinsialläkare inom Örebro distrikt. Han avgick emellertid sistnämnda år från provinsialläkartjänsten för att kunna ägna sig åt den alltmer krävande läkartjänsten vid centralverkstaden. I detta sammanhang må framhållas, att personalen vid denna verkstad ökades under den tid, Larsson tjänstgjorde såsom järnvägsläkare, från 200—300 personer till omkring 1,200 personer. Doktor Larssons omfattande arbete i statens tjänst, särskilt vid centralverkstaden, medförde att han icke i nämnvärd mån kunde uppehålla någon privat praktik.

Doktor Larssons efterlämnade änka, Hildegard Maria Larsson, född Rhedin den 23 maj 1872, är enligt intyg, som komma att överlämnas till vederbörande utskott, medellös, varjämte hon saknar anhöriga, av vilka hon kan påräkna bidrag till sin försörjning.

Med hänsyn till den långa tid — omkring 27 år — under vilken doktor Larsson fullgjort arbete i statens tjänst, synes det vara rättvist och billigt, att riksdagen tillerkänner hans änka en pension under hennes återstående livs-

tid. Beloppet av denna pension torde skäligen böra fastställas till 800 kronor.»

Riktigheten av de i motionerna lämnade uppgifterna bestyrkes av för utskottet tillgängliga handlingar.

Frågan om beredande av pension åt järnvägläkaren Larsson var i anledning av två likalydande motioner föremål för behandling av 1930 års riksdag. Bankoutskottet avstyrkte motionerna. Vid utskottets utlåtande (nr 30, p. 76) var fogad en reservation, i vilken hemställdes om en årlig pension åt Larsson å 2,400 kronor eller samma belopp, som i utlåtande i ärendet ifrågasatts av statskontoret. Sedan kamrarna stannat i skiljaktiga beslut, beslöt riksdagen vid gemensam votering med 164 röster mot 156 bifalla utskottets hemställan.

Utskottet. Enligt utskottets mening föreligga med avseende å såväl järnvägläkaren Larssons tjänstgöring som hans efterlämnade änkas ekonomiska förhållanden sådana omständigheter, att en årlig pension av statsmedel skäligen bör beviljas änkefru Larsson. Med hänsyn härtill och då utskottet icke funnit anledning till annan erinran mot det i motionerna föreslagna pensionsbeloppet, än att detsamma för vinnande av med tolv jämnt delbart tal torde böra avrundas till 804, får utskottet tillstyrka bifall till motionerna.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner I: 107 och II: 342, må medgiva, att järnvägläkaren Henrik Johan Emanuel Larssons änka Hildegard Maria Larsson, född Rhedin, må från och med den 1 januari 1936 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 804 kronor.

V. Finansdepartementet.

10:o.

E. o. tjänstemannen vid tullverket, sjökaptenen F. A. Walls änka och dotter. I en den 6 mars 1936 dagtecknad proposition nr 199 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 6 föreslagit riksdagen medgiva, att e. o. tjänstemannen vid tullverket sjökaptenen Fritz Albert Walls änka Hulda Elvira Wall, född Karlsson, och makarnas minderåriga dotter Karin Elvira Elisabet må från och med den 1 december 1934 från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära, änkan en årlig pension av 600 kronor under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, samt dottern ett årligt uppfostringsbidrag å 240 kronor till och med utgången av det kalenderår, under vilket hon uppnår 18 års ålder.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Wall var född den 28 juni 1890 och avled den 26 november 1934;
att han efter föregående militär tjänstgöring år 1913 avlade underofficersexamen vid flottan och år 1918 förordnades till underofficer av 3:e graden vid flottan;
att han avlade sjökaptensexamen år 1919 och reservofficersexamen år 1920 samt blev löjtnant i flottans reserv år 1928;
att hans sammanlagda tjänstgöringstid vid flottan såsom fast anställd, reservofficersaspirant och officer i reserven uppgått till mer än 13 år;
att han anställdes i tullverkets tjänst den 22 maj 1923 såsom extra befattningshavare, varefter han den 1 januari 1926 antogs till extra ordinarie tjänsteman med placering i 20 lönegraden;
att han under hela sin anställningstid i tullverket tjänstgjort såsom assistent åt chefen för Stockholms kustdistrikt;
att han utöver avlöning enligt förenämnda lönegrad åtnjutit viss mindre inkomst i form av beslagarandelar, varjämte generaltullstyrelsen tilldelat Wall såsom uppmuntran för visat synnerligt nit vid beivrande av olovlig varuinförsel vissa gratifikation, vilka under åren 1931—1934 uppgått till ett sammanlagt belopp av omkring 2,600 kronor;
att Wall icke varit berättigad till delaktighet i tullstatens enskilda pensionsinrättning, enär han icke innehaft ordinarie befattning;
att han vid sin död efterlämnade änkan Hulda Elvira Wall, född Karlsson, vilken är född den 25 december 1889, samt fem barn, nämligen två söner och tre döttrar, däribland minderåriga dottern Karin Elvira Elisabet, vilken är född den 2 augusti 1919;
att bouppteckningen efter Wall utvisar brist;
att änkefru Wall enligt för henne den 29 december 1935 utfärdat läkarintyg på grund av organiskt hjärtfel och åderbräck är oförmögen att genom arbete bidra till sitt uppehälle;
samt att barnen icke hava sådan inkomst, att de kunna i nämnvärd mån bidra till moderns uppehälle.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

VI. Ecklesiastikdepartementet.

11:o.

Docenten J. K. Hertzbergs änka och son. I en den 6 mars 1936 dagtecknad proposition nr 199 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 7 föreslagit riksdagen medgiva, att specialläraren och docen-

ten vid tekniska högskolan Johan Konrad Hertzbergs och hans efterlämnade änka Naëmi Katarina Hertzbergs, född Loodin, minderårige son John Ola må från och med den 1 juni 1935 till och med utgången av det kalenderår, varunder han uppnår 18 års ålder, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära ett årligt uppfostringsbidrag å 384 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Hertzberg var född den 22 december 1871 och avled den 15 maj 1935;

att han i maj 1915 förordnades till speciallärare i fotografi vid tekniska högskolan, vilken befattning han oavbrutet innehade till sin död eller alltså under en tid av 20 år;

att han i oktober 1921 förordnades till docent i fotografi vid högskolan;

att Hertzbergs undervisningsskyldighet vid högskolan under läsåret 1934/1935 omfattade 2 timmar föreläsningar och 12 timmar övningar i veckan ävensom undervisning vid en extra kurs om sammanlagt 250 timmar;

att Hertzberg i egenskap av speciallärare åtnjöt arvode med 3,000 kronor för år, varjämte han under senare år i anledning av utökning av undervisningen uppbar extra arvode, under budgetåret 1934/1935 uppgående till 2,500 kronor;

att han å sammanlagda arvodesbeloppet — under budgetåret 1934/1935 således 5,500 kronor — åtnjöt dyrtidstillägg enligt för nyreglerade verk gällande grunder;

att han vid sin död efterlämnade änkan Naëmi Katarina Hertzberg, född Loodin, vilken är född den 11 oktober 1890, samt en son John Ola, född den 21 maj 1926;

samt att behållningen i boet efter Hertzberg uppgick till omkring 13,200 kronor.

Statskontoret har anfört följande:

Hertzberg har icke innehåft med tjänstepensionsrätt förenad befattning i statens tjänst, och hans anställningsförhållanden hava ej heller varit sådana, att statskontoret skulle hava ansett sig böra tillstyrka en tjänstepensionering med riksdagens medverkan, därest fråga härom uppkommit. Vid angivna förhållanden och då i övrigt sådana omständigheter icke äro för handen, som pläga föranleda beviljande av pension åt änkor och barn efter befattningshavare, vilka icke ägt eller kunnat förvärva familjepensionsrätt för sina efterlevande, får statskontoret för sin del avstyrka bifall till föreliggande framställning.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, innehade Hertzberg visserligen vid tekniska högskolan endast en arvodessyssla, som ej var förenad med full tjänstgöringsskyldighet. Av inhämtade upplysningar vill det dock förefalla, som om denna anställning utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla. Med hänsyn härtill anser jag mig böra tillstyrka, att något understöd beredes hans efterlevande. På grund av föreliggande omständigheter — i främsta rummet änkans ålder och behållningen i boet — synes dock detta understöd böra begränsas till ett bidrag till det minderåriga barnets uppfostran. Uppfostringsbidraget synes, i likhet med vad som skett i vissa tidigare fall, böra bestämmas till 384 kronor för år.»

I motion I: 336 har herr *Forssell* hemställt, »att riksdagen ville för sin del besluta om pension till docent Hertzbergs efterlevande maka till högsta belopp som enligt gällande regler för statens tjänstemän skulle utgå vid enahanda tjänstgöringstid och avlöningsförmåner eller till högsta belopp, som eljest kan finnas skäligt».

Till stöd för yrkandet har i motionen bland annat framhållits, att Hertzbergs högt förtjänta och långvariga arbete såsom speciallärare vid tekniska högskolan samt hans betydande insatser såsom forskare syntes motivera, att hans efterlevande maka av staten pensionerades. För att så gott som helt kunna ägna sig åt nämnda undervisning och forskning hade Hertzberg övergivit en synnerligen inkomstbringande privat verksamhet.

Med hänsyn till vad departementschefen anfört har utskottet ansett sig icke böra motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag om beviljande av uppfostringsbidrag åt makarna Hertzbergs minderårige son. Att såsom i motionen föreslagits pension skulle beredas änkefru Hertzberg, finner utskottet i likhet med departementschefen icke kunna ifrågakomma.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med avslag å motionen I: 336, må medgiva, att specialläraren och docenten vid tekniska högskolan Johan Konrad Hertzbergs och hans efterlämnade änka Naëmi Katarina Hertzbergs, född Loodin, minderårige son John Ola må från och med den 1 juni 1935 till och med utgången av det kalenderår, varunder han uppnår 18 års ålder, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära ett årligt uppfostringsbidrag å 384 kronor.

12:o.

F. d. professorn K. A. H. Dahlströms änka. I punkten 8 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. professorn vid veterinärhögskolan Knut August Hjalmar Dahlströms änka Ada Helena Elisabeth Dahlström, född Scher, må från och med den 1 april 1935 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 900 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Dahlström var född den 15 januari 1868 och avled den 25 mars 1935; att han från och med den 1 januari 1894 uppehöll en adjunktsbefattning vid dåvarande veterinärinstitutet — sedermera veterinärhögskolan — samt vid institutet utnämndes till ordinarie adjunkt från och med den 1 april 1894 och till ordinarie professor den 3 december 1897;

att han avgick med pension från professorsbefattningen från och med den 16 januari 1933;

att Dahlström den 6 mars 1934 avträtt sina tillgångar till konkurs, vilken vid hans frånfälle ännu icke avslutats;

att Dahlström enligt 1907 års reglemente för civilstatens änke- och pupillkassa ägt ingå såsom delägare i nämnda kassa med ingången av år 1908 men icke begagnat sig av denna möjlighet;

att han vid sin död efterlämnade änkan Ada Helena Elisabeth Dahlström, född Scher, vilken är född den 30 december 1872, samt fyra myndiga barn;

att den 16 mars 1934 dömts till hemskillnad mellan makarna Dahlström;

att bouppteckningen efter Dahlström utvisar brist av över 22,000 kronor;

att änkefru Dahlström från och med den 1 juli 1925 till och med den 30 juni 1934 tjänstgjort såsom biblioteksbiträde vid veterinärhögskolan, därvid hon åtnjutit ett arvode av 1,400 kronor för år, inberäknat dyrtidstillägg;

att änkefru Dahlström, som enligt läkarintyg är oförmögen till arbete, är medellös;

samt att makarna Dahlströms barn, såvitt kunnat utrönas, icke befinna sig i sådana omständigheter, att de kunna bidra till moderns försörjning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

13:o.

F. d. kanslirådet J. Franzéns änka. I en den 6 mars 1936 dagtecknad proposition nr 200 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. kanslirådet Jöns Franzéns änka Hilma Eufrosyne Franzén, född Kristoffersson, må — utöver henne från statens pensionsanstalt tillkommande pension — från och med den 1 juni 1935 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig tilläggspension av 804 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Franzén var född den 28 februari 1856 och avled den 16 maj 1935;

att han efter år 1876 avlagd folkskollärarexamen tjänstgjorde såsom lärare vid Stockholms folkskolor ett år, varefter han 1877 blev ordinarie folkskollärare och några år senare överlärare i Lund, varjämte han under åren 1888—1905 tjänstgjorde såsom lärare i slöjd vid Lunds folkskoleseminarium;

att han år 1911 vid 55 års ålder avgick från sin ordinarie folkskolläraryrke med avkortad pension;

att han från och med den 1 januari 1906, till en början med tjänstledighet från folkskollärartjänsten, var förordnad såsom statens folkskolinspektör i Södermanland till den 1 januari 1915, då han vid folkskolinspektio-

nens omorganisation konstituerades att vara ordinarie folkskolinspektör i Södermanlands inspektionsområde;

att han från och med början av år 1914 var förordnad såsom extra byråchef i ecklesiastikdepartementet med tjänstgöring som chef för folkskolebyrå, varefter han utnämndes att från och med den 1 januari 1918 vara kansliråd i nämnda departement, från vilken befattning han avgick med pension den 28 februari 1923;

att Franzén såsom ordinarie folkskolinspektör var delaktig i folkskol-lärarnas änke- och pupillkassa, vilken delaktighet han vid utnämningen till kansliråd förlorade utan att då kunna vinna inträde i civilstatens änke- och pupillkassa, enär han vid utnämningen uppnått en levnadsålder av mer än 60 år;

att han innehaft ett flertal offentliga uppdrag berörande undervisningsväsendet;

att han vid sin död efterlämnade änkan Hilma Eufrosyne Franzén, född Kristoffersson, vilken är född den 18 juni 1861, samt en gift och en ogift dotter, av vilka den förra icke synes vara i stånd att i nämnvärd omfattning bidra till moderns försörjning samt den senare på grund av sjukdom är för framtiden oförmögen att bidra till sitt eller moderns uppehälle;

att behållningen i boet efter Franzén uppgick till nära 12,000 kronor;

samt att änkefru Franzén på grund av mannens tidigare anställning såsom folkskollärare från statens pensionsanstalt åtnjuter en årlig pension av 660 kronor jämte dyrtidstillägg.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Av den lämnade redogörelsen framgår, att Franzén vid utnämningen till kansliråd förlorade den delaktighet i folkskollärarnas änke- och pupillkassa, som han innehade i egenskap av folkskolinspektör. På grund av bestämmelserna i reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa kunde han ej heller vinna inträde i sistnämnda kassa. Då det sålunda icke varit möjligt för Franzén att för sina efterlevande grunda en mot de innehavda befattningarnas löneställning svarande familjepensionsrätt, är hans änka icke berättigad till annan pension än den, som varit förenad med mannens före år 1906 utövade tjänst som folkskollärare. Med hänsyn härtill och i betraktande av de i detta fall föreliggande omständigheterna i övrigt har jag ansett mig böra förorda, att tilläggspension beredes änkefru Franzén. Det av statskontoret föreslagna beloppet har jag ansett mig kunna godtaga.»

Med hänsyn till de i förevarande fall åberopade särskilda omständigheterna finner utskottet sig kunna tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

VII. Jordbruksdepartementet.

14:o.

F. d. trädgårdsarbetaren P. Larssons änka. I motion II: 44 hemställer herr *Paulsen*, att riksdagen måtte bevilja förre trädgårdsarbetaren Per Larssons i Lomma änka Johanna Larsson, född Andersson, pension av den storlek, som brukar beviljas i liknande fall.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Per Larsson var född den 4 augusti 1870 och avled den 20 november 1935;

att han efter något mer än 16 års anställning såsom parkarbetare vid Alnarps egendom av 1928 års riksdag tillerkändes en årlig pension av 600 kronor;

att han vid sitt frånfälle efterlämnade änka, Johanna Larsson, född Andersson den 13 juli 1879, samt fem barn;

samt att änkefru Larssons arbetsförmåga på grund av sjukdom är i hög grad nedsatt.

Utskottet.

Då här förevarande pensionsärende är av beskaffenhet att böra prövas av Kungl. Maj:t i enlighet med de av 1930 års riksdag godkända grunderna för handläggning av ärenden om understöd i vissa fall åt efterlevande till personal i statstjänst, synes motionen icke böra föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion II: 44 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

B. Affärsdrivande verks medel.

I. Postmedel.

15:o.

F. d. postmästaren J. E. Hedbergs änka. I motion II: 218 hemställer herr *Blomquist*, »att riksdagen måtte bevilja f. d. postmästare Johan Edvard Hedbergs änka, Jenny Viktoria Hedberg, född Dahl, ett årligt understöd under hennes återstående livstid med det belopp, vederbörande utskott kan finna skäligt».

Av tillgängliga handlingar inhämtas,

att Hedberg var född den 18 november 1858 och avled den 11 maj 1934;

att han anställdes såsom extra ordinarie postexpeditör den 4 juni 1877 och befordrades den 12 december 1890 till ordinarie postexpeditör, den 26 april 1907 till postmästare av klass 4 i Hjo och den 21 februari 1913 till postmästare av klass 3 i Älmhult, från vilken sistnämnda befattning han den 1 december 1925 avgick med pension;

att han under tiden 1 januari 1891—30 november 1925 erlagt avgifter till civilstatens änke- och pupillkassa å sammanlagt 4,107 kronor 9 öre;

att han vid sin död efterlämnade änkan Jenny Viktoria Hedberg, född Dahl den 13 augusti 1880, med vilken han ingick äktenskap den 24 september 1924;

samt att bouppteckningen i boet efter Hedberg utvisade en behållning av 2,609 kronor.

Enligt § 23 i reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa grundlägger äktenskap, som delägare i kassan ingår efter det han fyllt 65 år, icke rätt till pension för änkan. Då Hedberg ingick sitt äktenskap i en ålder av nära 66 år, äger hans efterlämnade änka följaktligen icke åtnjuta pension från nämnda kassa.

Det i motionen väckta förslaget avser, att staten skulle övertaga en pensionering, som enligt reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa icke kan ifrågakomma. Utskottet har icke kunnat undgå att finna en sådan åtgärd, vilken skulle innebära en utvidgning av statens medverkan till pensioneringen av statstjänstemäns efterlevande, betänklig. Med hänsyn härtill och då ett bifall till motionen sannolikt skulle medföra mindre önskvärda konsekvenser, har utskottet ansett sig böra avstyrka bifall till densamma.

Utskottet.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion II: 218 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

II. Trafikmedel.

16:o.

F. d. stationsinspektoren N. Christofferssons änka. I en den 6 mars 1936 dagtecknad proposition nr 199 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 9 föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. stationsinspektoren vid statens järnvägar Nils Christofferssons änka Hilma Maria Johanna Christoffersson, född Grönlund, må från och med den 1 september 1934 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, uppbära en årlig pension av 384 kronor, att utgå av trafikmedel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Christoffersson var född den 15 april 1853 och avled den 8 augusti 1934;

att han erhöll anställning såsom ordinarie kontorsvakt vid statens järnvägar den 11 oktober 1865 samt därstädes befordrades till biljettör den 1 augusti 1871, till telegrafist den 11 oktober 1872, till stationsskrivare den 1 januari 1880 och till stationsinspektör den 1 mars 1886, från vilken sistnämnda befattning han avgick med pension den 1 juni 1912;

att Christoffersson, som alltså vunnit ordinarie anställning vid statens järnvägar före inrättandet år 1872 av statens järnvägars änke- och pupillkassa, ej varit skyldig att ingå såsom delägare i nämnda kassa men däremot ägt möjlighet att i samband med kassans inrättande inträda i densamma samt att han icke begagnat sig av denna möjlighet;

att han vid sin död efterlämnade änkan Hilma Maria Johanna Christoffersson, född Grönlund, vilken är född den 16 augusti 1860 och med vilken han ingått äktenskap den 10 december 1886, samt två myndiga söner;

att sönerna, som båda äro gifta och av vilka den ene har två barn, innehava anställning, den ene såsom avdelningsföreståndare hos ett affärsföretag i Stockholm och den andre såsom kammarskrivare i tullverket;

samt att bouppteckningen efter Christoffersson utvisade en behållning av omkring 4,500 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

17:o.

F. d. lokomotivföraren A. J. Palms änka. I punkten 10 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. lokomotivföraren vid statens järnvägar Arne Johansson Palms änka Charlotta Palm, född Petersson, må från och med den 1 augusti 1935 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, uppbära en årlig pension av 384 kronor, att utgå av trafikmedel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Palm var född den 30 mars 1838 och avled den 8 februari 1912;

att han efter föregående icke-ordinarie anställning vid statens järnvägar erhöll befattning såsom ordinarie lokomotiveldare den 1 november 1865 och såsom ordinarie lokomotivförare den 1 augusti 1871, från vilken sistnämnda befattning han avgick med pension med utgången av år 1895;

att han vid sin död efterlämnade änkan Charlotta Palm, född Petersson, vilken är född den 4 augusti 1857 och med vilken han ingått äktenskap den 28 december 1888, samt två i äktenskapet födda barn;

att Palm var delägare i statens järnvägars änke- och pupillkassa från kassans tillkomst år 1872 till och med augusti 1892, då han, efter det hans barn i ett tidigare äktenskap upphört att vara pensionsberättigade, utträdde ur kassan;

att han, som vid ingåendet av äktenskapet med Charlotta Palm uppnått 50 års ålder, jämlikt då gällande bestämmelser för änke- och pupillkassan icke kunde grundlägga pensionsrätt i kassan på grund av sistnämnda äktenskap utan erläggande till kassan av avgifter, motsvarande fulla värdet av pensionsförmånen;

att änkefru Palm efter mannens fränfalle försörjt sig med städningsarbete intill dess hon för omkring 6 år sedan på grund av ålder och sjuklighet måst upphöra med detta arbete;

samt att änkefru Palm, som av sina barn icke kan erhålla nämnvärt bidrag till sin försörjning, för sitt uppehälle är väsentligen hänvisad till folkpension av omkring 12 kronor i månaden jämte av Göteborgs stad beviljat kommunalt pensionstillskott av 15 kronor i månaden och på grund härav för närvarande lever under synnerligen tryckta ekonomiska förhållanden.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

18:o.

Tågmästaren C. Petterssons änka. Under punkten 11 av samma proposition nr 199 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att tågmästaren vid statens järnvägar Christian Petterssons änka Josefina Albertina Pettersson, född Svensson, må från och med den 1 juli 1935 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, uppbära en årlig pension av 384 kronor, att utgå av trafikmedel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Pettersson var född den 5 mars 1853 och avled den 18 mars 1914;

att han — efter att under åren 1874—1895 hava varit anställd vid Skåne—Hallands järnväg— i samband med statens övertagande av den s. k. Västkustbanan, i vilken nämnda järnväg ingick, från och med den 1 januari 1896 erhöi anställning vid statens järnvägar, till en början såsom konduktör, från och med den 1 januari 1897 såsom överkonduktör samt från den 1 januari 1908 såsom tågmästare, i vilken sistnämnda anställning han kvarstod till sin död;

att hans avlöning vid statens järnvägar senast utgick i form av arvode till belopp av 1,800 kronor för år jämte ersättning för bostad och bränsle med 540 kronor för år;

att han vid sin död efterlämnade änkan Josefina Albertina Pettersson, född Svensson, vilken är född den 24 juli 1860 och med vilken han ingått äktenskap den 24 januari 1904;

att Pettersson varit delägare i enskilda järnvägarnas pensionskassa men, enär makarnas äktenskap ingåtts efter det mannen uppnått 50 års ålder, en-

ligt bestämmelserna i reglementet för kassan icke kunnat förvärva pensionsrätt för änkan;

att Pettersson icke heller kunnat för änkan förvärva pensionsrätt i statens järnvägars änke- och pupillkassa;

samt att änkefru Pettersson, som efter mannens död för sitt uppehälle förbrukat en mindre kapitaltillgång samt i övrigt haft sin försörjning genom skötsel av hemmet för sin mans barn i ett tidigare äktenskap, numera är för sitt uppehälle helt beroende av den hjälp, hon kan erhålla av en styvdotter, vilken har plats såsom kontorist.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

19:o.

Arbetschefen hos statens järnvägsbyggnader C. J. A. Wästfeldts änka. I likalydande motionerna I: 49 av herr *Gabrielsson* jämte tio av första kammarens övriga ledamöter och II: 149 av herr *Brännström* i Skellefteå jämte nio av andra kammarens övriga ledamöter hemställas, »att riksdagen måtte medgiva, att änkan Wästfeldt må från och med den 1 juli 1935 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, av trafikmedel uppbära ett årligt understöd av 1,500 kronor».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Wästfeldt var född den 2 april 1873 och avled den 26 juni 1935;

att han anställdes vid statens järnvägsbyggnader den 15 oktober 1898, varefter han — med undantag för tiden den 1 maj 1903—den 5 mars 1908 — tjänstgjorde till sin död eller alltså nära 32 år;

att han såsom anställd vid statens järnvägsbyggnader icke kunde vinna inträde i statens järnvägars änke- och pupillkassa;

att av honom hos försäkringsbolag sökt livförsäkring icke beviljats på grund av viss sjukdom, varav han led;

att han vid sin död efterlämnade änkan Märta Maria Louise Wästfeldt, född Vestfeldt, vilken är född den 9 januari 1878, samt en son och fem döttrar, av vilka senare två äro omyndiga;

att änkefru Wästfeldt enligt läkarintyg lider av kronisk ledgångsreumatism och på grund härav har väsentligt nedsatt arbetsförmåga;

samt att bouppteckningen efter Wästfeldt utvisar en behållning av 5,882 kronor.

Änkefru Wästfeldt anhöll i en till Kungl. Maj:t ställd, den 28 september 1935 dagtecknad skrift om pension eller understöd.

Järnvägsstyrelsen anförde i häröver avgivet utlåtande i huvudsak följande:

Efterlevande efter tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader hade enligt hittills tillämpad praxis i regel icke ansetts böra ifrågakomma till erhållande av pension, enär dessa tjänstemän såsom kompensation för frånvaron av familjepensionsrätt tillerkänts något högre löneförmåner än motsvarande personal vid statens järnvägar. Undantag från angivna regel hade emellertid skett för sådana fall, där särskilt ömmande omständigheter förelegat eller då andra synnerliga skäl talat för ett beviljande av understöd. Styrelsen finge i sådant hänseende erinra om exempelvis 1933 års riksdagsbeslut (bankoutsk. utl. nr 36 p. 10) beträffande pension åt f. d. arbetschefen Carl Westermans änka.

Även i nu förevarande fall vore enligt styrelsens mening omständigheterna av den art, att understöd borde beviljas. Sålunda utvisade bouppteckningen en behållning av allenast 5,882 kronor, vilken behållning enligt uppgift utgjordes huvudsakligen av möbler och annat lösöre, vadan sökanden vore att anse såsom i realiteten medellös. Vidare hade sökanden enligt läkarintyg sin arbetsförmåga på grund av sjukdom väsentligt nedsatt och syntes därför ej kunna försörja sig genom eget arbete. Hennes barn befunno sig ej heller i sådan ekonomisk ställning, att de kunde bidra till hennes uppehälle. Förutom nu angivna ömmande omständigheter måste slutligen jämväl starka billighetskäl anses tala för att sökanden, med hänsyn till mannens långa och synnerligen förtjänstfulla verksamhet i statens tjänst, bereddes något understöd av statsmedel.

Beträffande understödsbeloppets storlek tillåte sig styrelsen erinra, att i det ovan omförmälda precedensfallet riksdagen beviljade ett årligt belopp av 600 kronor. Behållningen i boet uppgick dock där till 15,869 kronor, vari inginge en kontant behållning av 11,852 kronor. Med hänsyn till sökandens väsentligt sämre ekonomiska läge ansåge styrelsen, att understödet i förevarande fall icke borde sättas till lägre belopp än 1,000 kronor för år räknat.

Statskontoret anförde följande:

Såsom av järnvägsstyrelsen framhållits, hade pensionering med statsmedel av efterlevande till tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader i regel icke ansetts böra ifrågakomma. Anledningen härtill hade varit, att nämnda tjänstemän såsom kompensation för frånvaron av familjepensionsrätt åtnjutit högre avlöning än motsvarande tjänstemän vid statens trafikerade järnvägar, varvid tanken varit, att de genom denna högre avlöning blivit i tillfälle att exempelvis genom försäkring draga försorg om sina efterlevande. Statskontoret ansåge sig under sådana förhållanden icke kunna tillstyrka, att pension av statsmedel tillerkändes sökanden.

Därest emellertid Kungl. Maj:t skulle finna, att i förevarande fall pension borde utgå, syntes det statskontoret, att densamma borde bestämmas till enahanda belopp som i det av järnvägsstyrelsen åberopade precedensfallet eller sålunda till 600 kronor.

Genom beslut den 30 december 1935 fann *Kungl. Maj:t* änkefru Wästfeldts ansökning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Utskottet finner omständigheterna i förevarande fall vara sådana, att en årlig pension torde kunna beviljas änkefru Wästfeldt utan uppgivande av den principiella ståndpunkt, riksdagen tidigare intagit vid behandling av frågor rörande understöd åt efterlevande till avlidna tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader. Beträffande pensionsbeloppets storlek har utskottet ansett

Utskottet.

sig böra föreslå ett årligt belopp av 900 kronor, att utgå av trafikmedel från och med den 1 januari 1936.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner I: 49 och II: 149, må medgiva, att arbetschefen vid statens järnvägsbyggnader Carl Johan Adolf Wästfeldts änka Märta Maria Louise Wästfeldt, född Vestfelt, må från och med den 1 januari 1936 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, uppbära en årlig pension av 900 kronor, att utgå av trafikmedel.

20:o.

F. d. byggnadskamreraren vid statens järnvägsbyggnader C. J. Lindegréns änka. I motion II: 146 hemställer herr *Arne*mark jämte tio av andra kammarens övriga ledamöter, »att riksdagen måtte från och med den 1 januari 1936 bevilja byggnadskamreraren Carl Johan Lindegréns änka Anna Adèle Lindegrén en årlig pension av 492 kronor».

Av motionen samt i övrigt tillgängliga handlingar inhämtas,

att Lindegrén, som var född den 8 februari 1862, anställdes vid statsbanebyggnaderna i Norrland år 1887 och tjänstgjorde såväl där som sedermera vid Stockholms bangårdsombyggnader ävensom å järnvägsstyrelsens byggnadsbyrå till utgången av augusti 1929, då han avgick med pension efter en sammanlagd anställningstid i statens tjänst av nära 37 $\frac{1}{2}$ år;

att han avled den 29 juli 1930, efterlämnande förutom änkan Anna Adelaide Lindegrén, född Öquist, vilken är född den 12 juli 1863, två vuxna barn, en son och en dotter;

att bouppteckningen efter Lindegrén utvisar en behållning av 2,873 kronor;

att änkefru Lindegrén icke åtnjuter pension från statens järnvägars änke- och pupillkassa, enär mannen såsom tjänsteman vid statens järnvägsbyggnader icke kunnat vinna delaktighet i kassan;

att hon enligt läkarintyg på grund av åderförkalkning och ålderdomsvaghet är oförmögen att genom arbete försörja sig;

samt att barnen icke i nämnvärd mån kunna bidra till moderns uppehälle.

Vid 1934 års riksdag väcktes motion (II: 21) om ett understöd av 500 kronor åt fru Lindegrén, vilken motion av riksdagen avslogs i enlighet med bankoutskottets hemställan (utl. nr 35, p. 17). Vid utskottets hemställan var fogad en reservation, vari föreslogs en årlig pension av 492 kronor åt henne.

I sin motivering erinrade bankoutskottet om, att efterlevande till tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader i regel icke ansetts böra ifrågakomma

till erhållande av pension, enär dessa tjänstemän såsom kompensation för frånvaron av familjepensionsrätt tillerkänts något högre löneförmåner än motsvarande personal vid statens järnvägar, och att undantag från denna regel kunde ske endast om alldeles särskilda omständigheter vore för handen.

I nu föreliggande motion framhålles bland annat följande:

»I sitt äktenskap med Lindegrén har fru Lindegrén två barn, en son och en dotter, och i ett tidigare äktenskap tre söner. Vid mannens i det första äktenskapet fränfalle voro sistnämnda barn i späd ålder och änkan i fattiga omständigheter. Lindegrén, som gifte sig med henne ett par år därefter, påtog sig genom sitt äktenskap försörjningsplikt för barnen i det tidigare äktenskapet. Detta förklarar tillfullo, att Lindegrén med sin blygsamma lön icke förmått att tillfredsställande sörja för änkans ålderdomsförsörjning.

Beträffande den lön, han åtnjutit, är för övrigt att märka, att den enligt ett i debatten i andra kammaren vid frågans behandling år 1934 åberopat intyg, emanerande från järnvägsstyrelsen, endast varit 4.1 % högre än enligt motsvarande löneklass vid statens järnvägar och icke 8—10 %, som eljest torde hava ansetts normalt för befattningshavare vid statens järnvägsbyggnader såsom kompensation för utebliven familjepensionsrätt.

De fyra sönerna äro av olika anledningar icke i stånd att lämna sin moder försörjningshjälp. Att fru Lindegrén hittills icke kommit det allmänna till last är att tillskriva den omständigheten, att dottern, som har kontorsplats med blygsam lön, har kunnat ha hem och hushåll gemensamt med sin moder. Genom att hyra ut en del av sin lägenhet, vilken uthyrningsverksamhet fru Lindegréns tills i höstas kunnat sköta, hava mor och dotter med stora ansträngningar nödtorftigt kunnat hålla ihop hemmet och ekonomin. På grund av moderns höga ålder och sämre hälsa ha de nu nödgats upphöra med rumsuthyrningen och flyttat till mindre bostad. Man måste därför nu räkna med att de i fortsättningen icke kunna existera på dottrens lön. Detta så mycket mindre som dottern lider av invaliditet som svit av genomgången barnförlamning och på grund av nervklenhet är nödsakad att göra avsevärda utgifter för läkarvård och sjukledighet. En smula hjälp till självhjälp synes här vara i hög grad på sin plats.»

Över sistnämnda motion har utskottet inhämtat utlåtande av statskontoret, som hört järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen har i ärendet anfört följande:

»Såsom tidigare i åtskilliga ärenden av nu ifrågavarande beskaffenhet framhållits böra efterlevande till tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader i allmänhet icke ifrågakomma till erhållande av understöd av statsmedel, enär dessa tjänstemän i form av högre avlöning erhållit kompensation för frånvaron av ordnad familjepensionering.

Ett frängående av denna regel måste likväl ur skälighetssynpunkt anses vara berättigat i vissa undantagsfall, där särskilt ömmande omständigheter föreligga. Det nu förevarande ärendet torde enligt styrelsens förmenande vara att hänföra till ett sådant undantagsfall. Vid sådant förhållande och med hänsyn jämväl till vad motionären anfört rörande anledningen till att Lindegrén icke varit i stånd att på ett tillfredsställande sätt sörja för änkans uppehälle, finner styrelsen billighetsskäl tala för att sökanden beredes något understöd av statsmedel. Mot vad motionären i sådant hänseende föreslagit har styrelsen intet att erinra.

På grund av vad sålunda anförts och i betraktande av byggnadskamreren Lindegréns långa synnerligen pliktrogna och väl vitsordade anställning i

statens tjänst vill Styrelsen för sin del tillstyrka bifall till ifrågavarande motion.»

Statskontoret har, då det numera syntes få anses utrett, att alldeles särskilda omständigheter föreläge i detta fall, icke velat motsätta sig, att änkefru Lindegrén bereddes pension i enlighet med motionärernas hemställan.

Utskottet.

Den nu förebragta utredningen har även syntes utskottet giva vid handen, att omständigheterna i förevarande fall äro sådana, att pension av statsmedel bör beviljas. Det av motionärerna föreslagna pensionsbeloppet, 492 kronor, synes utskottet vara väl avvägt.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 146, må medgiva, att f. d. byggnadskamreraren Carl Johan Lindegréns änka Anna Adèle Lindegrén, född Öquist, må från och med den 1 januari 1936 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, uppbära en årlig pension av 492 kronor, att utgå av trafikmedel.

21:o.

F. d. stationsmästaren C. W. Willborgs änka. I motion II: 565 har herr *Lundqvist* jämte sex av andra kammarens övriga ledamöter hemställt, »att riksdagen måtte besluta tillerkänna stationsmästaren Carl Wilhelm Willborgs änka Anna Elisabet Willborg ett årligt understöd av 444 kronor».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Willborg, som var född den 5 mars 1861, antogs i statens järnvägars tjänst 1874, erhöll ordinarie befattning den 1 oktober 1880, befordrades till kontorist den 1 januari 1892, till stationsmästare av klass 6 den 1 juni 1899 och till stationsmästare av klass 5 den 1 november 1919;

att han erhöll avsked med pension den 1 november 1922 efter en tjänstetid av 48 år;

att Willborg avled den 6 december 1931, efterlämnande änkan Anna Elisabet Willborg, född Hultin, vilken är född den 22 oktober 1877;

att bouppteckningen efter Willborg utvisade en behållning i boet av 929 kronor;

samt att änkefru Willborg är sjuklig och medellös.

Vidare inhämtas av handlingarna,

att Willborg varit delägare i statens järnvägars änke- och pupillkassa från tiden för sitt ordinarieblivande till och med november 1915, då han utträdde ur kassan, enär han då saknade pensionsberättigade anhöriga;

att han ingick äktenskap med den nu efterlevande änkan den 30 december 1915 vid en ålder av nära 54 år;

samt att han ägt rätt att mot erläggande av en tilläggsavgift av 408 kronor 42 öre grundlägga pensionsrätt i kassan för sin änka men att han underlåtit att göra detta, i följd varav änkan icke äger åtnjuta pension från kassan.

Änkefru Willborg gjorde i januari 1933 hos Kungl. Maj:t framställning om pension. I yttrande över denna framställning meddelade *direktionen för statens järnvägars änke- och pupillkassa*, att Willborg i december 1915 hos direktionen ansökt om delägarrätt i kassan men att han sedermera anmält, att han icke önskade begagna sig av direktionens medgivande att på vissa villkor erhålla sådan rätt. Med hänsyn härtill och till de betänkliga konsekvenser, som ett bifall till änkefru Willborgs framställning skulle medföra, hemställde direktionen, att framställningen måtte lämnas utan avseende.

Genom beslut den 14 juli 1933 fann *Kungl. Maj:t* framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Frågan om årligt understöd åt änkefru Willborg var föremål för prövning av 1934 års riksdag i anledning av en då i ämnet väckt motion.

I utlåtande nr 35, punkt 16, avstyrkte bankoutskottet med hänsyn till vad i ärendet förekommit bifall till sistnämnda motion, och riksdagen beslöt i överensstämmelse med utskottets hemställan.

I nu förevarande motion anföres, bland annat, följande:

Att Willborg icke förvärvade delägarrätt för hustrun i det senare äktenskapet, berodde med all sannolikhet på, att han redan vid tiden för detta äktenskaps ingående led av den sjukdom, till följd av vilken han några år senare nödgades avgå från tjänsten med sjukpension. Enligt det vid hans pensionsansökan fogade läkarintyget, vilket i avskrift bilägges motionen, led Willborg av åderförkalkning och nervsvaghet. Till följd av dessa åkommor torde Willborg varit urståndsatt att rätt bedöma betydelsen av att förvärva pensionsrätt för sin hustru även i det senare äktenskapet. Något annat skäl för underlåtenheten kan knappast tänkas, eftersom det här rörde sig endast om en synnerligen blygsam extra avgift.

Vad i motionen anförts till stöd för beviljande av årligt understöd i här förevarande fall utgör enligt utskottets mening icke tillräckligt skäl för ett frånträdande av den ståndpunkt, som riksdagen intagit vid behandlingen av detta ärende år 1934. På grund härav får utskottet hemställa,

Utskottet.

att förevarande motion II:565 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

22:o.

F. d. reparatören vid statens järnvägar K. J. Johanssons änka. I motion II: 561 har herr *Gustavson* i Västerås hemställt, »att riksdagen måtte medgiva, att förre reparatören vid statens järnvägar Karl Johan Johanssons änka Ida Johansson må från och med den 1 januari 1936 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, uppbära en årlig pension av 384 kronor».

Av tillgängliga handlingar inhämtas,

att Karl Johan Johansson var född den 24 mars 1874 och avled den 17 april 1934;

att han, som innehade anställning såsom reparatör vid statens järnvägar, på grund av sjukdom erhöll avsked med pension från och med den 1 oktober 1926;

att han varit delägare i statens järnvägars änke- och pupillkassa;

att han, efter det han blivit änklings, ingick nytt äktenskap den 22 december 1927 med Ida Johansson, vilken sedan augusti 1924 var anställd såsom hushållerska hos reparatören Johansson och därvid vårdat dennes sjuka hustru och dotter;

samt att hans efterlämnade änka, förenämnda Ida Johansson, född Johansson, vilken är född den 3 mars 1880, befinner sig i behövande omständigheter.

Enligt § 6 i reglementet för statens järnvägars änke- och pupillkassa måste äktenskap, på grund varav anspråk å pension från kassan framställs, vara ingånget före deläggares avskedstagande och innan han fyllt 50 år. Då äktenskapet mellan reparatören Johansson och hans efterlämnade änka ingåtts först efter det Johanssons anställning vid statens järnvägar upphört, äger hans änka följaktligen icke åtnjuta pension från nämnda kassa.

Frågan om pension åt änkefru Johansson var nästföljande år föremål för riksdagens prövning med föranledande av en då av herr Gustavson i Västerås väckt motion (II: 436).

I utlåtande nr 38, punkt 19, i anledning av berörda motion anförde *bankoutskottet* följande:

Riksdagen har visserligen tidigare beviljat pensioner till efterlevande efter vid statens järnvägar anställda ordinarie befattningshavare, vilka saknat pensionsrätt i statens järnvägars änke- och pupillkassa. Att märka är emellertid, att riksdagen under senare år intagit den ståndpunkten att icke medgiva pension i sådana fall, då det gällt efterlevande efter befattningshavare, vilka ingått äktenskap efter avgång ur statens järnvägars tjänst. Med hänsyn härtill och då ett bifall till den nu föreliggande motionen sannolikt skulle medföra mindre önskvärda konsekvenser, har utskottet ansett sig böra avstyrka bifall till densamma.

Under återropande av det anförda hemställde bankoutskottet, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utskottets utlåtande var fogad en av fem ledamöter i utskottet avgiven *reservation*, i vilken på anförda skäl hemställdes, att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 436, måtte medgiva, att förre reparatören vid statens järnvägar Karl Johan Johanssons änka Ida Johansson, född Johansson, finge från och med den 1 januari 1935 under sin återstående livstid, så länge hon förbleve änka, uppbära en årlig pension av 384 kronor, att utgå av trafikmedel.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

I den nu föreliggande motionen anföres i huvudsak följande:

Även om riksdagen i regel icke beviljat pensioner åt änkor efter i statens järnvägars tjänst anställda, i de fall då äktenskapet ingåtts efter det befatt-

ningshavaren avgått ur tjänsten, har undantag likväl förekommit från denna regel. De skäl, som böra beaktas vid ett sådant avgörande, synas i första hand vara det förhållande, vari vederbörande stått till familjen innan äktenskapet ingåtts. Det torde få anses självklart, att pension icke bör beviljas i de fall då anledning finnes antaga att äktenskapet ingåtts i syfte att erhålla en ekonomisk förmån i den pension, som eventuellt komme att beviljas. Om däremot kvinnan under en längre tid varit knuten till familjen och som i detta fall, under svåra förhållanden, fyllt en husmoders uppgift, torde saken ställa sig annorlunda. Härtill kommer, att Johansson under hela sin tjänstetid inbetalt pensionsavgifter jämväl för sin hustru och att pensionskassan således erhållit det vederlag, som erfordras för änkepension.

Då i nu föreliggande motion icke anförts några omständigheter, som icke vid ärendets tidigare prövning varit kända, synes anledning icke förefinnas att frångå den ståndpunkt, som riksdagen vid frågans behandling år 1935 intagit. Vid sådant förhållande får utskottet under hänvisning till sitt då avgivna, här ovan återgivna utlåtande hemställa,

Utskottet.

att förevarande motion II: 561 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

23:o.

Banarbetaren J. G. Kallebergs änka. I motion II: 567 hemställer herr Hage, »att riksdagen måtte besluta att giva banarbetareänkan Anna Lovisa Kalleberg en pension eller ett understöd, avvägt med hänsyn till mannens långa och väl vitsordade arbete i statens tjänst».

Av i ärendet tillgängliga handlingar inhämtas, att Kalleberg var född den 11 oktober 1860 och avled den 26 oktober 1922; att han innehade oavbruten anställning vid statens järnvägar från och med den 1 oktober 1909 till sin död; samt att hans efterlämnade änka Anna Lovisa Kalleberg, född Nordberg den 22 mars 1864, är medellös.

Vid 1930 års riksdag väcktes en motion (II: 251) om årligt understöd åt bland andra änkefru Kalleberg. På hemställan av bankoutskottet beslöt riksdagen överlämna motionen till Kungl. Maj:t för prövning i enlighet med de av nämnda riksdag fastställda grunderna för behandling av frågor om understöd åt efterlevande till personal i statsjänst. Sedan järnvägsstyrelsen och statskontoret avgivit utlåtanden i ärendet, fann *Kungl. Maj:t* genom beslut den 3 juli 1930 icke skäl bifalla framställningen om understöd åt änkefru Kalleberg.

Hos Kungl. Maj:t har änkefru Kalleberg därefter gjort två framställningar om årligt understöd, vilka av *Kungl. Maj:t* avslagits genom beslut den 22 juni 1934 respektive den 6 december 1935. I utlåtanden i dessa ärenden avstyrkte *järnvägsstyrelsen* framställningarna under framhållande, att änkan

åtnjöte kommunalt understöd, att mera än tio år förflutit efter mannens död samt att det icke blivit styrkt, att mannen Kallebergs anställning vid statens järnvägar uppgått till den tid av 20 år, som i allmänhet fordrades för beviljande av änkeunderstöd.

Utskottet. Under åberopande av vad i ärendet förekommit får utskottet avstyrka bifall till den föreliggande motionen och alltså hemställa,

att förevarande motion II: 567 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

III. Statens domäners fond.

24:o.

E. o. kronojägaren K. R. Holmströms änka. I motion I: 71 hemställer herr *Johanson, Karl August*, »att riksdagen må bevilja änkefru Alma Karolina Holmström i Skellefteå stad en årlig pension med belopp som kan anses skäligt».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Holmström var född den 4 juni 1885 och avled den 14 oktober 1933;

att han antogs till extra kronojägare i Norsjö revir den 5 mars 1912 och tjänstgjorde såsom sådan till och med utgången av år 1915, blev den 1 februari 1916 extra tillsyningsman i Skellefteå distrikts södra skogsvårdsområde, befordrades från och med den 1 januari 1921 till extra ordinarie tillsyningsman och transporterades från och med den 1 januari 1925 till extra ordinarie kronojägare, i vilken egenskap han tjänstgjorde till sitt frånfälle;

att Holmström, vars hälsotillstånd var mindre gott, ej sökt och erhållit ordinarie kronojägarbeställning, enär han icke genomgått skogsskola;

att Holmström vid sitt frånfälle efterlämnade änkan Alma Karolina Holmström, född Andersson, vilken är född den 2 december 1896, samt fem minderåriga barn;

samt att bouppteckningen i boet efter Holmström utvisade en behållning av 6,643 kronor.

Med eget utlåtande den 31 december 1934 överlämnade *domänstyrelsen* en tili Kungl. Maj:t ställd skrift, däri änkefru Holmström anhållit, att understöd måtte beredas henne och hennes minderåriga barn. I detta utlåtande anförde domänstyrelsen — efter att hava konstaterat, att något intyg om att änkefru Holmström av sjukdom vore förhindrad att genom arbete bidra till sitt och barnens uppehälle icke företetts — att styrelsen med hänsyn till behållningen i boet och då änkefru Holmström vore jämförelsevis ung vore mycket betänksam, huruvida pension av statsmedel åt henne borde kunna tillstyrkas. Styrelsen hemställde däremot, att Kungl. Maj:t måtte tillerkänna vart och ett av makarna Holmströms fem minderåriga barn ett årligt uppfostringsbi-

drag å minst 96 kronor från och med den 1 januari 1934 till och med utgången av det kalenderår, varunder barnet uppnådde 18 års ålder.

Icke heller *statskontoret* fann sig kunna tillstyrka understöd i annan form än uppfostringsbidrag till de minderåriga barnen men ifrågasatte, huruvida icke bidragen, som borde fastställas till 96 kronor för varje barn, borde begränsas till att avse endast de fyra yngsta barnen.

Genom beslut den 28 juni 1935 fann *Kungl. Maj:t* skäligt på det sätt bifalla framställningen, att vart och ett av makarna Holmströms fem barn tillerkändes ett årligt uppfostringsbidrag å 96 kronor från och med den 1 november 1933 till och med utgången av det kalenderår, varunder barnet uppnådde 18 års ålder, och skulle uppfostringsbidragen utgå av statens domäners fond.

I ett den 7 januari 1936 dagtecknat, av motionären till bankoutskottet inlämnat läkarintyg vitsordas, att änkefru Holmström på grund av organiskt hjärtfel och förhöjt blodtryck haft sin arbetsförmåga avsevärt nedsatt (vissa tider fullständigt) och att en viss nedsättning av hennes arbetsförmåga även för framtiden kommer att bestå.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, är änkefru Holmströms arbetsförmåga numera på grund av sjukdomar i viss mån nedsatt. Med hänsyn härtill och med beaktande av övriga i ärendet föreliggande omständigheter vill det synas, som om skäl förefunnes för det i motionen framställda yrkandet om beviljande av ett årligt understöd av statsmedel åt änkefru Holmström. Då det emellertid enligt de av 1930 års riksdag fastställda grunderna för handläggning av ärenden om understöd åt efterlevande till personal i statstjänst ankommer på *Kungl. Maj:t* att pröva frågan om understöd i förevarande fall, synes motionen icke böra föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion I: 71 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

25:o.

E. o. kronojägaren O. A. F. Knutssons änka. I motion II: 564 hemställa herrar *Mattsson* och *Svensson* i Grönvik, »att riksdagen måtte bevilja framlidne e. o. kronojägaren O. A. F. Knutssons änka, Berta Amalia Knutsson, understöd från statens domäners fond att utgå med 408 kronor för år, så länge hon kvarbliver i sitt nuvarande änkestånd.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Knutsson var född den 15 januari 1897 och avled den 26 mars 1934; att han antogs till extra kronojägare den 10 november 1919 och till extra

ordinarie kronojägare den 1 juli 1927, i vilken egenskap han var anställd till sitt frånfälle;

att Knutsson vid sitt frånfälle efterlämnade änkan Berta Amalia Knutsson, född Bertilsson, vilken är född den 7 juli 1896, samt fyra minderåriga barn;

samt att bouppteckningen i boet efter Knutsson utvisade en behållning av 319 kronor.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 december 1934 hemställde *domänstyrelsen*, med föranledande av en av änkefru Knutsson gjord ansökning om understöd åt henne, så länge hon förbleve i sitt nuvarande änkestånd, med 408 kronor, och om uppfostringsbidrag åt vart och ett av makarna Knutssons fyra minderåriga barn till och med utgången av det kalenderår, varunder barnet uppnådde 18 års ålder, med 96 kronor, allt för år räknat.

I utlåtande i ärendet anförde *statskontoret*, att då kronojägaren Knutsson innehaft anställning hos domänverket allenast en tid av omkring 14 år och då änkefru Knutsson ännu icke uppnått 39 års ålder och syntes vara fullt arbetsför, statskontoret icke kunde understödja den förevarande framställningen. För den händelse Kungl. Maj:t likväl skulle finna tillräckliga skäl föreligga för ett tillmötesgående av densamma, syntes det statskontoret, att understöd endast borde beviljas i form av uppfostringsbidrag till makarnas minderåriga barn att utgå med belopp och på sätt av domänstyrelsen föreslagits.

Genom beslut den 28 juni 1935 fann *Kungl. Maj:t* skäligt på det sätt bifalla framställningen, att vart och ett av makarna Knutssons fyra minderåriga barn tillerkändes ett årligt uppfostringsbidrag å 96 kronor från och med den 1 april 1934 till och med utgången av det kalenderår, varunder barnet uppnådde 18 års ålder, och skulle uppfostringsbidragen utgå av statens domäners fond.

I ett den 21 januari 1936 dagtecknat, av motionärerna till bankoutskottet inlämnat läkarintyg vitsordas, att änkefru Knutsson alltsedan sommaren 1935 lider av sjukdom i högra axelleden, varigenom hennes arbetsförmåga i väsentlig grad är nedsatt.

Utskottet.

Då omständigheterna i förevarande fall synas vara väsentligen likartade med dem, som föreligga beträffande det under nästföregående punkt behandlade ärendet, torde icke heller nu ifrågavarande motion böra föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion II: 564 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 31 mars 1936.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerberg, Lindley, Johansson* i Friggeråker, *Bjurström, Ström* i Lidköping, *Ehrnberg* och *Swartling*;

från andra kammaren: herrar *Leffler, Lovén, Laurén, Paulsen, Andersson* i Falkenberg, *Carleson, Gustavson* i Västerås och *Mattsson*, dock att herr *Carleson* icke deltagit i behandlingen av ärendet under punkt 12.

Reservationer:

vid punkten 1 (ang. årligt understöd åt f. d. vaktkonstapeln *N. Larssons* dotter *Anna Matilda Larsson*):

av herr *Carleson*;

vid punkten 20 (ang. pension åt f. d. byggnadskamreraren vid statens järnvägsbyggnader *C. J. Lindegréns änka*):

av herr *Lovén*;

vid punkten 21 (ang. pension åt f. d. stationsmästaren *C. W. Willborgs änka*):

av herr *Laurén*, som yrkat,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 565, må medgiva, att f. d. stationsmästaren *Carl Wilhelm Willborgs änka Anna Elisabet Willborg*, född *Hultin*, må från och med den 1 januari 1936 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, uppbära en årlig pension av 444 kronor, att utgå av trafikmedel;

vid punkten 22 (ang. pension åt f. d. reparatören vid statens järnvägar *K. J. Johanssons änka*):

av herrar *Åkerberg, Ström* i Lidköping, *Laurén, Paulsen* och *Gustavson* i Västerås, vilka anfört och hemställt följande:

»Riksdagen har visserligen tidigare i regel uppehållit principen att icke medgiva pension åt efterlevande efter vid statens järnvägar anställda ordinarie tjänstemän, vilka saknat pensionsrätt i statens järnvägars änke- och pupillkassa på den grund, att de ingått äktenskap efter avgång ur tjänst. Undantag från denna regel hava emellertid förekommit, då särskilda förhållanden synts föreligga. Enligt vår uppfattning äro omständigheterna i förevarande fall sådana, att pension synes kunna beviljas utan risk för omfattande konsekvenser. Med hänsyn härtill hemställa vi,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 561, må medgiva, att f. d. reparatören vid statens järnvägar Karl Johan Johanssons änka Ida Johansson, född Johansson, må från och med den 1 januari 1936 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, uppbära en årlig pension av 384 kronor, att utgå av trafikmedel.»
